

موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

مروری بر نظریه های نوین سیاست صنعتی؛ فیلیپ آگیون؛ تخریب خلاق

سلسه نشست های تخصصی سیاست صنعتی: نشست پنجم

تهیه کننده: سمیه نعمت الهی

محورها

1

○ دیدگاه آگیون در بازاندیشی سیاست های صنعتی

2

○ چارچوب مفهومی تخریب خلاق (پارادایم شومپتری)

3

○ سیاست های رشد صنعتی در پارادایم شومپتری از دیدگاه آگیون

4

○ جمع بندی

PHILIPPE ACHION
CELINE ANTONIN / SIMON BUNEL

LE POUVOIR
DE LA
DESTRUCTION
CRÉATRICE

INNOVATION,
CROISSANCE
ET AVENIR DU
CAPITALISME

فیلیپ آگیون

Philippe Aghion

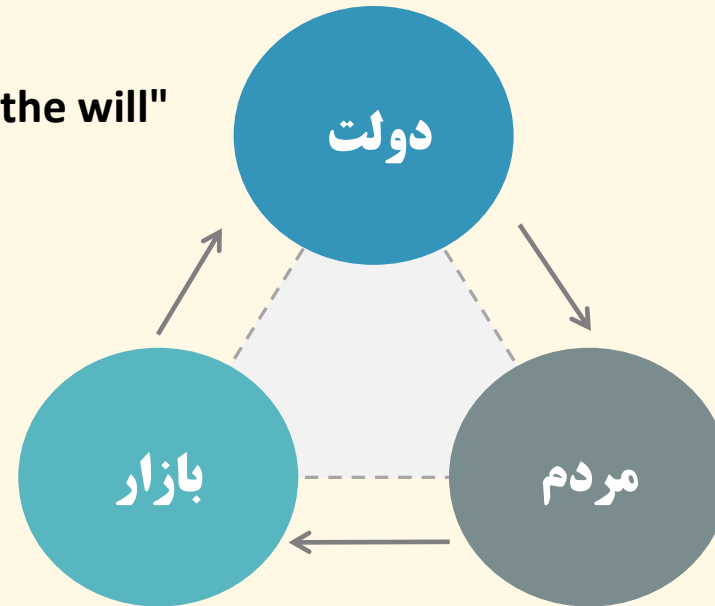

- فیلیپ ماریو آگیون اقتصاددان فرانسوی
- فارغ التحصیل دانشگاه هاروارد
- نظریه پرداز برجسته توسعه اقتصادی
- استاد اقتصاد هاروارد، ام ای تی و مدرسه اقتصاد لندن (LSE)
- تالیفات متعدد در زمینه رشد اقتصادی، رقابت، نوآوری و سیاست صنعتی
- مشاوره سطح عالی بانک جهانی-صندوق بین المللی پول در زمینه بازایی و رشد پایدار و فراگیر (در سال ۲۰۲۱)
- بسیاری از مطالعات او در کتاب مشترکش با هاویت با عنوان «نظریه رشد درون زا» و اخیراً در کتاب «قدرت تخریب خلاق» خلاصه شده است.

فیلیپ آگیون: توسعه "پارادایم شومپتری"

- شومپتر عمیقا نسبت به آینده سرمایه داری بدبین بود ولی "ما از خوشبینی به اراده" حمایت میکنیم.

we advocate an "optimism of the will"

- تاکید بر نقش دولت در مثلث دولت، بنگاه و مردم در جلوگیری از پیش بینی بدبینانه شومپتری

بازگشت سیاست صنعتی: تاکید آگيون بر بازاندیشی در سیاست های صنعتی

موج های سیاست صنعتی بعد از جنگ جهانی دوم

ایده مسلط: مشکلات شکست هماهنگی ساختاری و شکست بازار

موج اول
1940-1970

ایده مسلط: بهترین سیاست صنعتی نبود سیاست صنعتی است
the best industrial policy is no industrial policy

دوره خواب سیاست صنعتی
1970-1990

ایده مسلط: مشکلات شکست هماهنگی ساختاری و شکست بازار

موج دوم
1990-2005

ایده مسلط: سیاست های نوآوری

موج سوم
2005-
...

• آگيون در مقاله خود با عنوان بازاندیشی در سیاست صنعتی (سال

۲۰۱۱) عنوان می کند "شواهد جدید ما در مورد اثربخشی مداخله دولت

سیاستگذاران را به بازنگری در سیاست صنعتی سوق میدهد"

• اگر اتحادیه اروپا بخواهد در سطح جهانی رشد و رقابت کند، کمیسیون

اروپا می تواند کمک های ملی یا اتحادیه اروپا را مجاز کند، در صورتی

که این کمک ها به طور مناسب طراحی شود و جهت گیری مجدد

نوآوری و تولید را تشویق کند. حمایت افقی و بخشی برای تحقیق و

توسعه بالادستی کافی نیست. برای ایجاد تحول در اقتصاد اروپا یک

سیاست رقابتی قوی برای اجتناب از رانت جویی نیاز است و این باید

همراه با فعالیت اقتصادی بیشتر دولت باشد.

تطور تفکرات اقتصادی در خصوص تغییرات ساختاری و رشد با تاکید بر نوآوری

○ علاقه مجددی به مطالعه نوآوری و انتشار مشاهده پیشرفت‌های فناوری به عنوان فرآیندهای درون‌زا در رقابت اقتصادی شد.

○ در طول این دوره علاقه نظری به تغییرات فنی کاهش یافت، مدل رشد رابرت سولو، که در آن منبع فناوری برونزا فرض می‌شد، چارچوب تحلیلی پایه‌ای را برای مطالعات رشد فراهم می‌کرد - چارچوبی که در توضیح تفاوت‌های تکنولوژیک بین کشورها و تأثیرات رشد ناکام بود.

○ اقتصادهای در حال توسعه از نظر ساختاری عمده با اقتصادهای توسعه‌یافته، عمدتاً در وابستگی به صادرات محصولات اولیه، و عقب ماندگی فن‌آوری‌شان، تفاوت دارند

○ توسعه را به عنوان دلالت بر تنوع ساختار تولید، و شامل تغییر نیروی کار از فعالیت‌های کشاورزی کم بهره‌وری به بخش‌های صنعتی مولدتر می‌دانند

دهه ۱۹۸۰ به بعد

اواسط دهه ۱۹۶۰ تا اوایل دهه ۱۹۸۰

پایان دهه ۱۹۴۰ تا آغاز دهه ۱۹۶۰

➤ دوسی، پاویت و سوته (۱۹۹۰) در میان تکامل‌گرایان، و آثار گروسمن و هلیمن (۱۹۹۲) و آگیون و هاویت (۱۹۹۸) در جریان نئوکلاسیک

➤ سولو

➤ پربیش (۱۹۵۰)، هیرشمن (۱۹۵۸)، میردال (۱۹۵۶)، نورکس (۱۹۵۳) و لوئیس (۱۹۵۴)

○ دیدگاه آگيون در بازاندیشی سیاست های صنعتی

سیاست های صنعتی و سیاست های رقابتی نباید در تقابل با هم باشند بلکه باید به صورت مکمل طراحی شوند.

جایگاه اگیون در میان نظریه پردازان سیاست صنعتی

رویکردهای مختلف به سیاست صنعتی

دلائل مداخله / عدم مداخله دولت در اقتصاد	رویکردها	آیا سیاست صنعتی ضروری است
بازار به طور خودکار بخش ها و شرکت ها را انتخاب و تخصیص کارآمد منابع را تضمین میکند.	لیبرال یا لسه فری	خیر
اقدامات عمومی برای اصلاح نارسایی های بازار (تمرکز، عدم وجود رقابت کامل، آثار خارجی) و تضمین تامین کالاهای عمومی مورد نیاز. باید تعادلی بین شکست بازار و دولت پیدا کرد.	اصلاح شکست های بازار	بله
امکان کشف فرصت های فناوری را فراهم می کند. تفاوت های بخش را در نظر می گیرد و هدف آن ارتقای انباشت ظرفیت ها و دانش است.	شومپیترین، تکامل گرا، ساختارگرا	بله

□ اگیون (۱۹۹۸) یکی از پیشگامان نسل جدیدی از مدل های رشد است. بحث های او در خصوص رشد و سیاست صنعتی او را در زمره افراد تکمیل کننده تفکر پسا شومپیتری در مورد تغییر ساختاری و رشد قرار می دهد.

آگيون؛ ضرورت بازاندیشی در سیاست صنعتی

- ❑ **THE ISSUE** Industrial policy has a bad name: 'picking winners' and thus distorting competition, while exposing government to capture by vested interests. But there are reasons for a rethink

❑ عنوان سیاست صنعتی نام بدی دارد: «انتخاب برندگان» و در نتیجه تحریف رقابت، و این موضوع دولت را در معرض فشار گروه های ذینفع قرار می دهد. اما دلایلی برای بازاندیشی در مورد سیاست صنعتی وجود دارد:

اهم دلایل در بازاندیشی مفهوم سیاست صنعتی

1

اول، تغییرات محیط زیستی

بنگاه هایی که تولید و نوآوری آن ها در گذشته در زمینه فناوری های آلاینده بوده ترجیح میدهند که در آینده نیز در فناوری های آلاینده نوآوری داشته باشند (وابستگی به مسیر به دلیل هزینه ها) بدون دخالت دولت با توجه به سرریز دانش، نوآوری تمایل به فناوری های کثیف موجود دارد.

2

دوم، واقع گرایی جدید پس از بحران مالی ۲۰۰۸

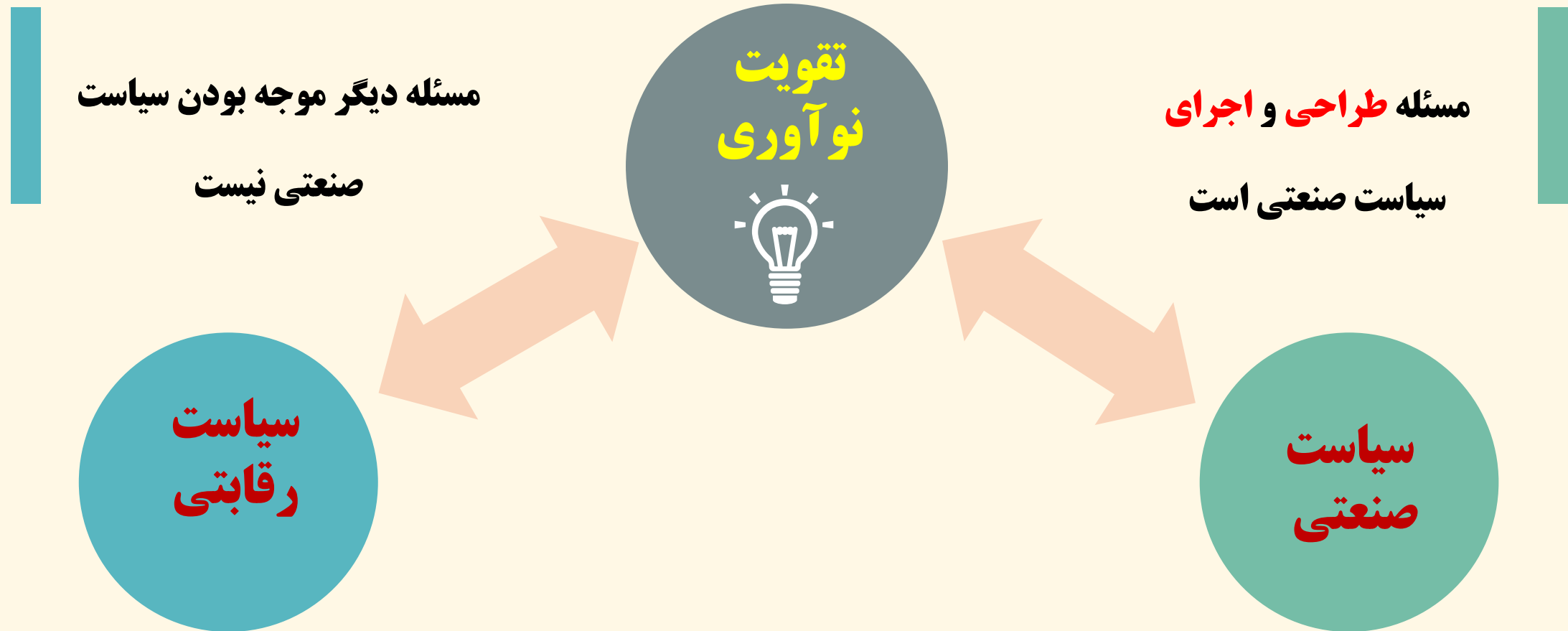
نگرش لسه فر از سوی بسیاری از دولت ها منجر به سرمایه گذاری نادرست در بخش غیرقابل تجارت (املاک و مستغلات) شده است.

3

سوم، موفقیت برخی کشورهای نوظهور در بهره گیری از سیاست صنعتی

به کار گیرندگان بزرگ سیاست های بخشی توانستند رشدهای بزرگی را تجربه کنند.

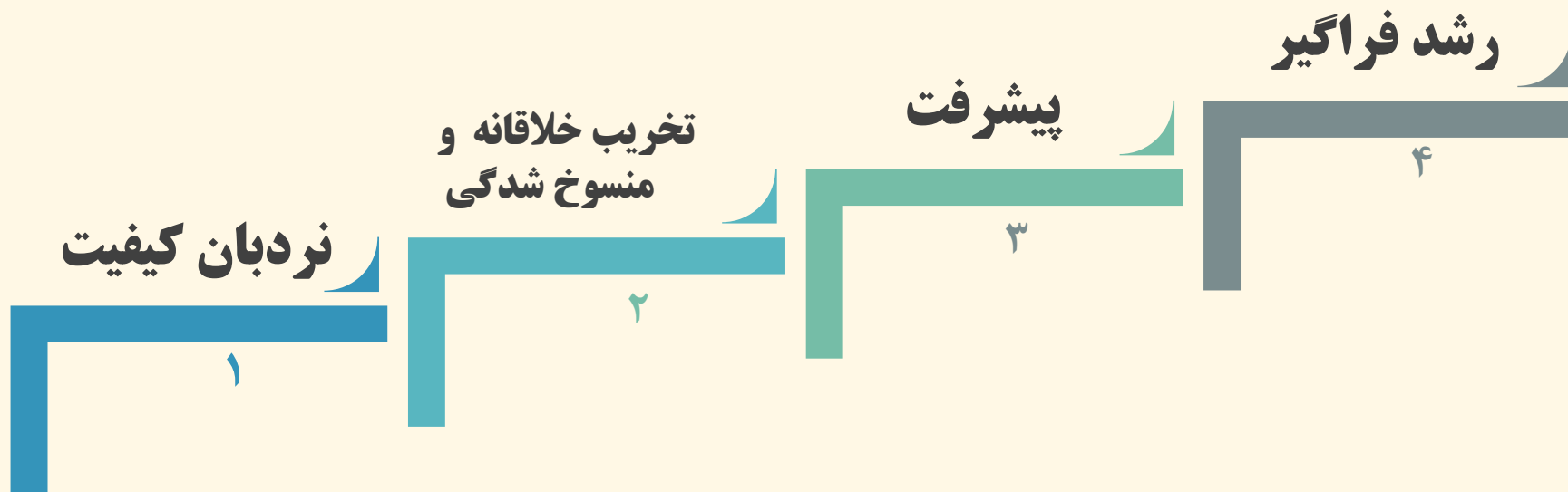
مسئله اصلی در موضوع سیاست صنعتی از دیدگاه آگیون

ایده اصلی آگیون در رشد درونزا

توجه به نوآوری صنعتی در مدل رشد درونزا

- هر نوآور بر شانه‌های بزرگان پیش از خود ایستاده (تجمیع دانش از مجرای نردبان کیفیت)
- کهنه، بی وقفه یک نور را به وجود می‌آورد (منسوخ شدگی)
- ارتقای کیفیت محصول از طریق نوآوری صنعتی (تخریب خلاقانه)

تعریف آگيون از سياست صنعتی

- سياست صنعتی يك مسئله صفر و يکی نیست. در حقیقت بازطراحی حکمرانی صنعتی برای ایجاد سازگاری بیشتر با رقابت و به صورت کلی رشد مبتنی بر نوآوری است.
- دیدگاه سنتی تمایل دارد که **سياست صنعتی و سياست رقابتی** را در تقابل ببیند در حالی که این دو مکمل هستند.

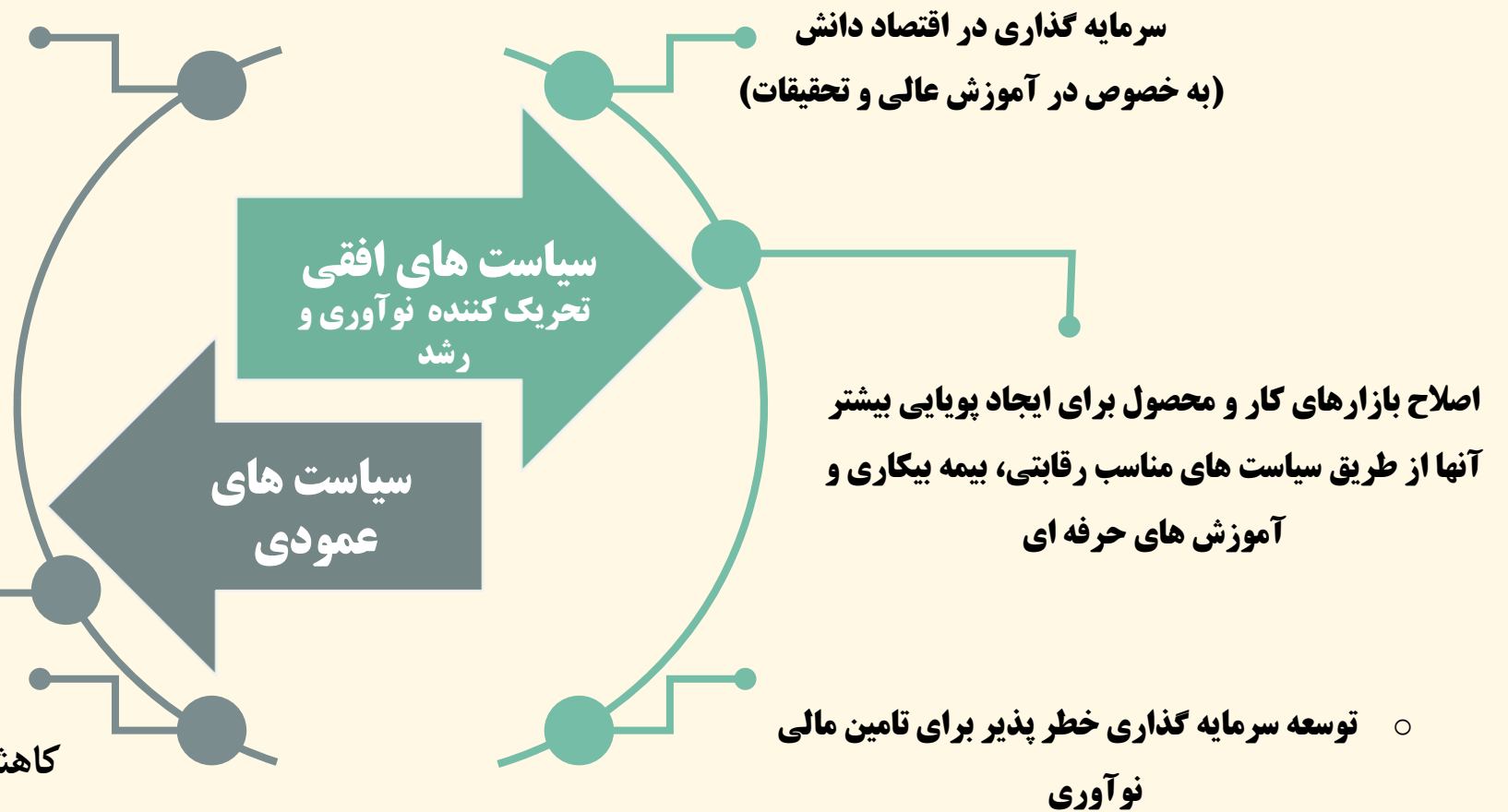
سیاست های افقی و عمودی (بخشی) از دیدگاه آگیون

آیا دولت نقش دیگری را نیز
میتواند در صنعت ایفا کند؟

رفع مشکل شکست هماهنگی
(تسهیل ورود به صنایع استراتژیک)

کاهش وابستگی به مسیر (هزینه بالای تغییر به
عنوان مانعی برای پذیرش فناوریهای جدید)

ملاحظات مداخله بخشی دولت از دیدگاه آگیون (حکمرانی حمایت های دولتی در سیاست های صنعتی)

هدایت به سمت فناوری های سبز

کمک های دولتی غیر متمرکز تر برای کاهش مخاطرات انتخاب برندگان

انتخاب خودسرانه یک قهرمان ملی در بخشهای مربوطه، احتمالاً زمانی که کمک های دولتی غیرمتمرکزتر باشد کمتر قابل اجرا است.

جبران توسعه مالی ناکافی در بخش های با پتانسیل رشد بالاتر

محدودیت های اعتباری ممکن است جریان سرمایه به بخشهای با پتانسیل رشد بالا محدود کند.

تمرکز بر صنایع رقابتی تر برای تشویق به نوآوری بیشتر

شرکت ها برای فرار از رقابت بیشتر تشویق به نوآوری خواهند شد

تعامل بیشتر بین سیاستهای حمایتی و سیاست های رقابتی

تعامل بین کمک های دولتی و رقابت بازار محصول در این بخش زمانی مثبت تر است که کمک های دولتی کمتر متمرکز باشد

چارچوب مفهومی پارادایم تخریب خلاق

برای آکيون رشد بیشتر و بهتر حلال مشكلات است و او از طريق پارادایم تخریب خلاق توضیح میدهد که چگونه این اتفاق رخ میدهد.

نقایص پارادایم نئوکلاسیک در توضیح علل رشد بلندمدت

□ غالب بودن نظریه رشد اقتصادی مدل نئوکلاسیک تا اواخر دهه ۱۹۸۰ که مهمترین آن توسط رابرت سولو عنوان شد

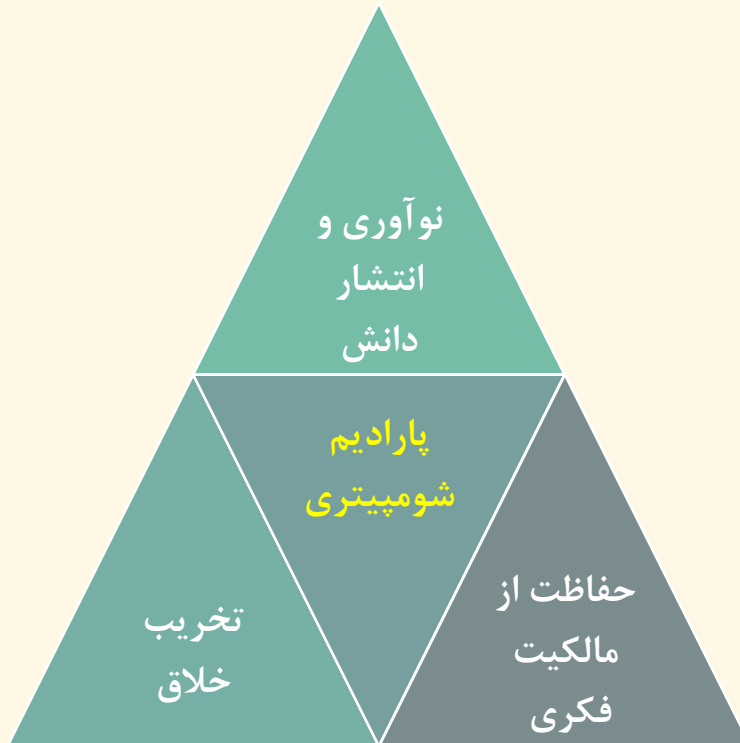
□ دو ایراد اصلی: توضیح رشد بر اساس انباشت سرمایه (وجود بازده نزولی در تولید مبتنی بر سرمایه) و عدم توضیح روندهای رشد بلندمدت

□ سولو بیان میکند که تحقق رشد پایدار بدون پیشرفت فنی که کیفیت ماشین‌آلات را بهبود می‌بخشد امکان‌پذیر نخواهد بود (این همان بهره‌وری است). اما در مورد عوامل تعیین‌کننده این پیشرفت فنی و به‌طور خاص عوامل مؤثر بر نوآوری توضیح مفصلی ارائه نمی‌دهد.

پارادایم «شومپتری» یا مدل رشد مبتنی بر تخریب خلاق

□ آگیون در کتاب «قدرت تخریب خلاق: تحول اقتصادی و ثروت ملل» پارادایم جدیدی را برای توضیح رشد بلند مدت بیان می کند.

مدل رشد مبتنی بر تخریب خلاق بر اساس سه ایده اصلی جوزف شومپتر بنا نهاده شده و از آن به عنوان پارادایم شومپتری هم یاد می شود.

□ ایده اول: نوآوری و انتشار دانش قلب فرآیند رشد اقتصادی است. رشد

بلندمدت نتیجه‌ی انباشت نوآوری است.

□ ایده دوم: نوآوری مبتنی بر مشوق‌ها و حفاظت از مالکیت فکری شکل

می‌گیرد. نوآوری بانگیزه کسب رانت‌ها و مزیت‌های حاصل از نوآوری

□ ایده سوم: تخریب خلاق. به این معنی که نوآوری‌های جدید جایگزین

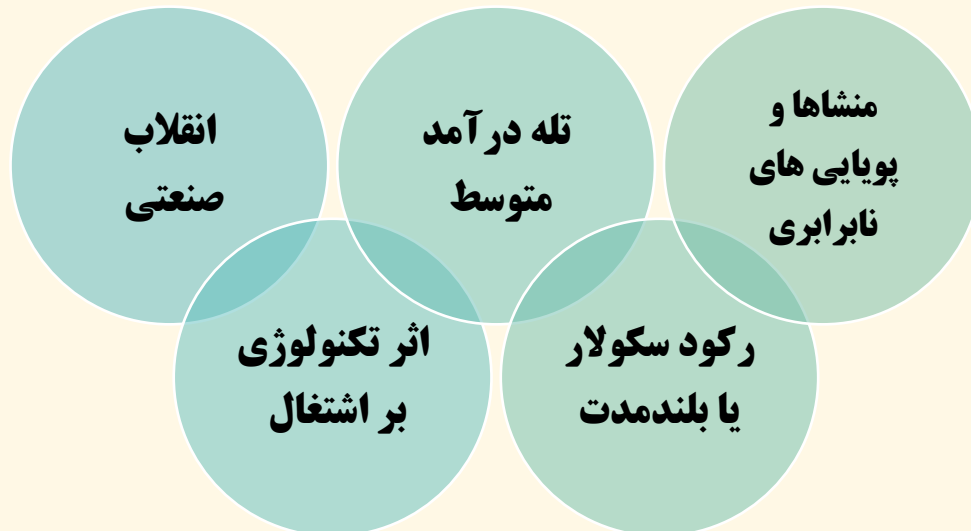
نوآوری‌های قبلی می‌شوند.

تخریب خلاق

- تخریب خلاق فرآیندی است که در آن نوآوریهای جدید به صورت پی در پی به وجود آمده و فناوریهای موجود را از رده خارج می کند و مشاغل جدید جایگزین موجود می شود.
- تخریب خلاق یک دوگانه و تعارض را در بطن فرآیند رشد ایجاد می کند. از یک طرف، **رانت های حاصل از نوآوری** انگیزه بخش نوآوران است و از طرف دیگر نوآوران گذشته از این رانت ها به عنوان مانعی بر سر راه نوآوران جدید استفاده می کنند.

تخریب خلاق: یک واقعیت

- مناطقی که تخریب خلاق بیشتری دارند رشد درآمد سرانه بالاتری دارند
- مناطقی که تخریب خلاق بیشتری دارند بیشترین نرخ ایجاد و حذف شغل را دارند. بیشتر بنگاه های نوآور بنگاه های کوچک و جوان هستند که سهم بالاتری در ایجاد و حذف مشاغل دارند. هر چه اندازه بنگاه بزرگتر میشود تمایل آن به نوآوری کمتر میشود.

- پاسخ به برخی رازهای بزرگ تاریخی در رشد اقتصادی دنیا:

انقلاب صنعتی از منظر پارادایم تخریب خلاق

پیوند دو رویکرد فناورانه و نهادی بهترین استدلال را برای علل رخداد این جهش در قرن نوزدهم و در اروپا ارائه می دهد.

رویکرد نهادی کاملاً بر مبنای همان سه ایده اصلی تخریب خلاق است:

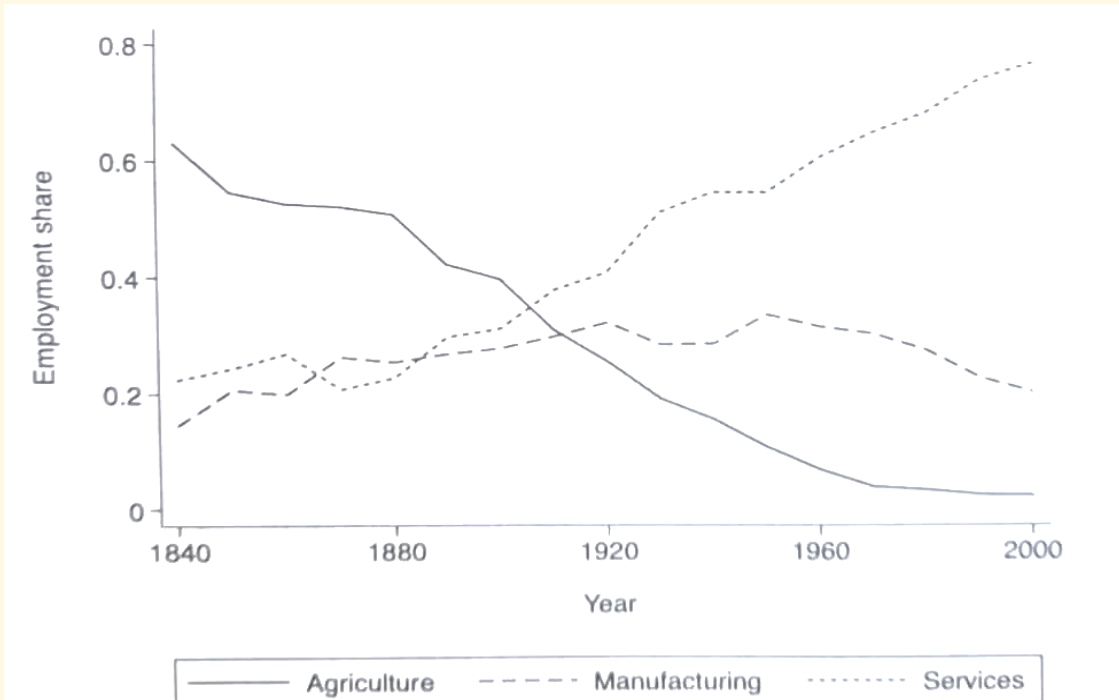
۱- رشد نتیجه انباشت دانش است؛

۲- نوآوری نیاز به یک محیط نهادی مطلوب دارد که در قدم اول از حقوق مالکیت محافظت می کند؛

۳- نوآوری های جدید رانتهای نوآوری های پیشین را از بین می برد و در نتیجه یک محیط رقابتی نیاز است تا بنگاه های نوآور

جدید به طور پیوسته وارد بازار شوند.

تغییرات ساختاری در بخش های مختلف اقتصادی

○ الگوی توسعه در کشورهای توسعه یافته (یک الگوی دو مرحله ای یعنی از اقتصاد کشاورزی به صنعتی و سپس از

اقتصاد صنعتی به خدماتی)

○ این الگو در کشورهای انگلستان، فرانسه، اسپانیا، فنلاند، هلند، کره جنوبی، ژاپن، بلژیک و سوئد نیز مشابه بوده است.

• با بهبود سطح زندگی سهم اشتغال بخش کشاورزی کاهش سهم خدمات افزایش و در این دوره سهم تولید ابتدا افزایش و سپس کاهش میابد.

فرایند صنعتی شدن از دیدگاه آگیون

آیا به خصوص کشورهای در حال توسعه می توانند مرحله صنعتی شدن را دور بزنند؟

آیا عبور از مرحله صنعتی شدن اجتناب ناپذیر است؟

استدلالات مختلفی وجود دارد که این دیدگاه را تأیید می کند که توسعه صنعتی گامی مهم و اجتناب ناپذیر در فرایند توسعه است.

۱- رشد در بخش های مرتبط (بالادست و پایین دست) رخ میدهد.

۲- صنعتی شدن می تواند به وسیله یادگیری از طریق انجام دادن منجر به تولید دانش شود و این دانش به سایر بخش های اقتصادی شامل کشاورزی و خدمات گسترش یابد.

۳- صادرات یک اهرم قوی برای رشد است.

۴- صنعتی شدن توسعه نهادی بهتری را به ارمغان می آورد.

۵- صنعتی شدن نوعی شهرنشینی را ترویج می کند و شهرنشینی به نوبه خود باعث همپایی سریع تر و رشد مبتنی بر نوآوری می شود.

مثال منحصربه فرد هند؛ هند توسعه خود را بر اساس خدمات بنا نهاده است و در نتیجه یک مدل توسعه جایگزین ارائه می دهد که به طور بالقوه برای کشورهایی که هنوز در آنها کشاورزی غالب است می تواند مفید باشد.

اثرات مخرب تخریب خلاق

آیا تخریب خلاق می تواند باعث از دست رفتن شغل یک کارگر شاغل شود؟

- **اثر اول: افزایش نرخ بیکاری:** از یک سو با منسوخ شدن برخی فعالیتها نوآوری مشاغل را از بین می برد و مردمی که شغل خود را از دست داده اند به بازار کار جدید سوق می دهد و با توجه به عدم تأمین شغل جدید به صورت فوری نرخ بیکاری افزایش می یابد؛
- **اثر دوم: ایجاد مشاغل جدید؛** اما اثر دیگر آن ایجاد اشتغال است. نوآوری باعث ایجاد مشاغل جدید می شود.
- **اثر سوم: اثر سرمایه گذاری؛** نرخ نوآوری بیشتر باعث به معنی نرخ رشد بالاتر است. هر چه نرخ رشد بالاتر باشد ایجاد یک فعالیت جدید سودآورتر خواهد بود که به سهم خود باعث ایجاد مشاغل جدید و در نتیجه افزایش اشتغال می شود. این سه اثر همزمان نیستند.

اثر تخریب شغل در کوتاه مدت ظاهر می شود در حالی که اثر ایجاد شغل و اثر سرمایه گذاری در بلندمدت.

مدل دانمارک

در مدل دانمارکی که سیستم جدیدی به نام انعطاف‌پذیری توأم با امنیت را برای تنظیم بازار کار خود معرفی کرد می‌توان دور باطل بیکاری را از بین برد. در این سیستم با ساده‌سازی مراحل اخراج کارکنان برای بنگاه‌ها بازار کار را انعطاف‌پذیر کرد.

برای جبران این انعطاف‌پذیری دو نوع امنیت را در نظر گرفت:

۱- مزایای بیکاری معادل ۹۰ درصد دستمزد حداکثر به مدت ۳ سال؛

۲- سرمایه‌گذاری عظیم دولت در آموزشی حرفه‌ای برای ارایه مهارت‌های موردنیاز کارگردان برای تسریع ورود مجدد آن‌ها به بازار کار.

آثار تخریب خلاق در اقتصاد به محیط نهادی بستگی دارد.

مداخله دولت با کنترل‌ها و توازن‌های مناسب می‌تواند خلاقیت اقتصادی را تقویت و اختلال اجتماعی

را که نوآوری به دنبال دارد مدیریت کند.

○ سیاست های رشد صنعتی در پارادایم شومپتری از دیدگاه آگیون

سازگاری حکمرانی حمایت های دولتی با سیاست های رقابتی در بخش های مختلف
حمایت از بخش های با مهارت بالا و رقابتی تر

سیاستهای رشد و پاردایم تخریب خلاق:

○ تأمین مالی نوآوری و ظهور دولت سرمایه‌گذار؛

○ ظهور دولت بیمه‌گر؛

○ تحریک رشد از طریق سیاست صنعتی؛

اولین ایده کلیدی

دومین ایده کلیدی

سومین ایده کلیدی

○ حمایت از رقابت و ورود نوآوران

جدید به بازار

○ تأمین مالی بنگاه‌های نوآور

○ انگیزه نوآوری بر اساس منافع حاصل از انحصار (به‌عنوان یکی از پاداش‌های نوآوری) تحریک شود.

دولت در کدام بخش‌ها باید مداخله کند؟

سیاست‌گذاران باید در بخش‌های متمرکز شوند که از نیروی کار ماهر استفاده می‌کند یا دارای سطح بالایی از رقابت هستند.

Option A

سیاستهای رشد و پایداری تخریب خلاق:

- ❑ تأمین مالی نوآوری به ویژه از طریق مشوق‌های مالیاتی برای تحقیق و توسعه و قراردادهای خرید عمومی
- ❑ محافظت از حقوق مالکیت فکری (محافظت از حق ثبت اختراع و اجتناب از مالیات‌های بیش از حد)
- ❑ بیمه بازنندگان در مقابل آثار مخرب تخریب خلاق از جمله افزایش بیکاری
- ❑ حمایت از بازار کار انعطاف پذیر و به کارگیری سیاست‌های بازار کار فعال
- ❑ حل مشکلات هماهنگی و تسهیل ورود به صنایع استراتژیک که هزینه‌های ثابت اولیه بالایی دارند

سیاستهای رشد و پاردایم تخریب خلاق:

هر نوآوری جدیدی با مقاومت بنگاه‌های حاضر روبه‌رو می‌شود تا به هر قیمتی از رانت‌های خود محافظت کند.

□ دولت در برابر این اتحادی که ممکن است علیه نوآوری شکل بگیرد نقش دوگانه‌ای دارد. از یک طرف باید از رقابت و ورود نوآوران جدید به بازار حمایت کند که مرتبط با مبحث سیاست رقابت و سیاست‌های تنظیم‌کننده لابی‌گری و مقابله با فساد است. از طرف دیگر دولت باید افراد را در برابر عواقب نامطلوب از دست دادن شغل بیمه کند.

پیش‌بینی رکودی که می‌تواند بنگاه را مجبور به خروج از رقابت نوآوری کند باعث می‌شود که بنگاه از نوآوری خودداری کرده و در عوض در پروژه‌های معمولی‌تر سرمایه‌گذاری کند؛

□ پاسخ در سیاست‌های بودجه‌ای و پولی ضدچرخه‌ای است. این نوع سیاست به این معنی است که دولت در زمان رکود به‌منظور تأمین مالی بنگاه‌های نوآور که با شوک نقدینگی روبرو هستند وام می‌گیرد و سپس بدهی خود را در دوره‌های توسعه بازپرداخت می‌کند. این بدان منظور است که بنگاه‌ها در زمان رکود هزینه‌های تحقیق و توسعه را کاهش ندهند.

حکمرانی حمایت‌های دولتی در بخش‌های مختلف

- حمایت‌های بخشی زمانی موجب بهبود رشد بهره‌وری می‌گردد که در یک بنگاه یا تعداد کمی از بنگاه‌ها متمرکز نباشد یعنی حمایت‌هایی که در راستای حفظ یا تشدید رقابت در آن بخش اقتصاد باشد.
- حمایت‌های بخشی دولت باید به‌طور مرتب ارزیابی شود تا از ادامه برنامه‌هایی که اثری ندارند جلوگیری شود.
- تأمین مالی توسط سرمایه‌گذاری دولتی و خصوصی مانند برنامه‌های توسعه می‌تواند ایجاد سازوکارهای مناسب و کافی برای خروج را تسهیل کند.
- اعطای یارانه به شرکت‌های مستقر می‌تواند مانع از ورود شرکت‌های جدید و نوآورتر شود و این همان اثر تخصیص مجدد است؛ بنابراین دولت باید حمایت‌های بخشی را طوری به کار گیرد که مانع ورود تازه‌واردان بالقوه نشود و تا آنجا که ممکن است با سیاست‌های صنعتی و سیاست‌های رقابتی سازگار باشد.

جمع بندی

مدل رشد مبتنی بر تخریب خلاق در رفع نقایض مدل سولو (سنتی)
رویکرد نوین در قیاس با رویکرد سنتی - مبنی بر تغییر حکمرانی مبنی بر اجرای سیاست صنعتی با تقویت سیاست‌های
مکملی در بازار
موضع سه‌گانه‌ها در ارتباط با ..
نوآوری و انتشار دانش
تخریب خلاق
حفاظت از مالکیت فکری

توجه خاص به موضوع سیاست‌های حمایتی در بخش‌های عمودی
مهارت
رقابت
...

اهمیت صنعتی شدن در تقویت زیرساخت‌ها و افزایش قابلیت‌ها
نهاده‌سازی
...

سیاست‌های رشد بر اساس سه ایده کلیدی

با تشکر از توجه شما